

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

ГЛОСАРІЙ

Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету
ім. М. Коцюбинського

2011

Технології
навчання:
глосарій

Технології навчання : глосарій / уклад. С. І. Пелимська ; відпов. за вип. В. С. Білоус. – 2011. – 45 с.

Додаток

ГЛОСАРІЙ

**Адаптація
соціальна**

— соціальне пристосування, процес або результат процесу, який передбачає гармонійне з точки зору індивідуальних прагнень людини задоволення її потреб, створення умов для її здорового, щасливого життя в суспільстві.

(Гончаренко С. Український педагогічний словник/С. Гончаренко. -К.:Либідь, 1997.-С. 15.).

**Авторський
заклад освіти**

- У системі інших виступає як форма реалізації соціальних перетворень та суспільних відносин, він покликаний забезпечити сприятливі умови для реалізації і самореалізації суб'єктів навчально-виховного процесу; інтелектуального, морального, емоційного та фізичного розвитку учнів; формування їх світогляду, гуманних та демократичних

відносин на основі загальнолюдських цінностей.

(Островерхова Н. М. Парадигми управління авторськими закладами освіти / Н.М. Островерхова. - К.: Глобус, 1998. - С. 14.)

Акмеологія

(гр. акме - вища ступінь чого-небудь, вершина, квітуча сила + logos - слово, мова, вчення) - наука про досягнення вершин людської якості в особистості, оволодіння досконалістю у вибраному, вт. ч. у професійній діяльності, як вчення про вершини професійної майстерності; є наукою на перетині психології медицини та педагогіки, галузь психологічної науки, вивчає закономірності і механізми важливіших виявів самореалізації дорослих людей, психологію дозрівання видатної особистості.

(Сазоненко Г. С. Педагогіка успіху (досвід, становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 604).

Активність

-здатність людини до свідомої трудової і особистості соціальної діяльності, міра цілеспрямованого, планомірного перетворення навколишнього середовища й самої себе на основі засвоєння нею багатств матеріальної і духовної культури. Активність особистості проявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні.

(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід, становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 604).

Взаємодія

-своєрідне втілення зв'язків, взаємин між людьми, котрі, виконуючи спільні завдання, взаємовпливають, доповнюють один одного і досягають успіху у розв'язанні поставлених задач.

(Словник навчально-педагогічних понять і термінів: Метод, посіб, / Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та ін. - К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. - С. 13).

Гра ділова

(ділова гра)

-вид інтерактивного навчання.

Застосовується для вирішення проблемних ситуацій по заздалегідь ігровому сценарію.

(Словник основних термінів і понять з превентивного виховання / В.М. Оржеховська,, В. Є. Виноградова-Бондаренко, І.І. Доброскок та ін. - Переяслав-Хмельницький, 2003. – С.12.).

-прикладна методика й система розв'язання конкретних управлінських завдань на підприємстві або в організації, що має характер нетривалого тренінгу (метод активного навчання) керівного персоналу.

(Соціолого-педагогічний словник /Уклад.: С. У. Гончаренко, В. В. Радул, М. М. Дубінка та ін.; За ред. В.В. Радула.-К.; ЕксОБ, 2004.-С. 63).

-форма відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності, моделювання систем відносин, характерних для даного виду практики. Проведення ділової гри -це розгортання особливої (ігрової) діяльності учасників на імітаційній моделі, що відтворює умови і динаміку виробництва.

(Шапар І}. Психологічний тлумачний словник / Віктор Шапар. Х.: Прапор, 2004. - С. 80.).

Групова навчальна - це окремий вид урочної діяльності

діяльність

школярів, який потім виконують у складі малих навчальних груп і для якого спілкування виступає одночасно умовою та результатом діяльності. Завдяки цьому забезпечується вираження думки, проявляється взаємодопомога, досягається розв'язання поставлених навчальних завдань. Статусу самостійного виду пізнавальної діяльності вона здобуває завдяки таким структурним елементам, як об'єкт, груповий суб'єкт, активність суб'єкта, засоби діяльності, результат спільних навчальних дій.

(Інноваційні пошуки в сучасній освіті /За ред. Л.І.Даниленко, В.Ф.Паламарчук; Упоряд. Г.М. Первозникова ~ К.: Логос; 2004. - С. 83.).

Гуманізація освіти - центральна складова нового

педагогічного мислення, яка передбачає перегляд, переоцінку всіх компонентів педагогічного процесу у світі їхньої людино-творчої функції.

(Словник навчально-педагогічних понять і термінів: Метод, посій. /

Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Панченко, О. С.

Падалка та ін. - К.: Вид-во

НПУ. М.П. Драгаманова, 2001. - С. 19).

Дистанційне на- -сучасна освітня технологія з

вчання (ДН)

використанням засобів передачі навчально-методичної інформації на відстань (телефони, телебачення, радіо, модемний та супутниковий зв'язок, комп'ютери, аудіовізуальні засоби навчання та ін). Технологія ДН сприяє зростанню ефективності навчального процесу, активізації учнів, підвищенню інтересу до навчання, можливості використання унікального досвіду видатних педагогів різних країн, збагаченню вітчизняних освітніх технологій, формуванню більш гнучкої системи освітніх курсів та дисциплін, більш якісному контролю знань учнів та ін.

(Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ.,

А.В.Василюк. Ніжин: Вид-во НДПУ

ім. М. Гоголя, 2004. - С. 37).

Дистанційна освіта (ДО)

- освітні послуги учням, фізично віддаленими від освітніх центрів, за допомогою

засобів масової інформації та з в'язку.

Найбільш відомими у світі центрами ДО є „Університет без стін" (США), „Університет

по повітря" (Японія), „Національний центр дистанційного навчання"(Франція), „Інститут навчання на відстані" (Німеччина), „Сучасний гуманітарний університет" (Росія).

(Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. /А.В.Василюк, Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. С. 37).

Дидактичний кредит

-це один із критеріїв порівняння якості вищої освіти у різних навчальних закладах, який забезпечує студентам право вільного вибору навчальних дисциплін відповідно до структурно-логічних схем з метою вчасного і якісного їхнього засвоєння, крім того, він є числовою мірою повного навчального навантаження студента (1 кредит = 27 годин).

(Сікорський П. І. Кредитно-модульні технології навчання; Навч. посіб. / П.І. Сікорський. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - С. 26.).

Диференційоване навчання(ДН) -навчання, яке враховує індивідуальні відмінності між учнями в класі або в навчальному плані школи; 1)

профільне навчання, організоване для досягнення глибшої підготовки у визначеній ділянці. 2) стосовно загальноосвітньої школи - розподіл навчальних планів і програм у старших класах середньої школи. Виокремлення та посилення профілюючих навчальних предметів здійснюється із збереженням державних стандартів загальноосвітніх знань з усіх предметів. ДН може будуватися як за науко-теоретичними профілями (гуманітарний, фізико-математичний, хімічний, біолого-агрономічний), так і за науково-технічними.

Комплектування профільних класів здійснюється згідно з нахилами та інтересами учнів. Після закінчення будь-якого відділення молодь дістає достатню підготовку та однакові права до вступу у вищі навчальні заклади освіти. ДН також може здійснюватися у формі додаткових занять за вибором (за рахунок часу, відведеного для цього навчальним планом).

(Василіук А.В. Педагогічний словник-лексикон:

Англ.-укр., укр.-англ. / А.В.Василіук. - Ніжин:

Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. - С. 33-

34.).

(від лат. differentia - різниця)

-стосовно загальноосвітньої школи розподіл навчальних планів і програм у старших класах середньої школи. Виокремлення й посилення провідних, профілюючих навчальних

предметів не суперечить принципів
єдиної школи, оскільки при цьому
забезпечують встановлені державні
стандарти загально освітніх знань
з усіх предметів і не
збільшується тижневе навантаження
учнів.

*(Словник навчально-педагогічних понять і
термінів: Метод. посіб. / Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д.
Панченко, О.С. Падалка та ін. - К.: Вид-во
НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001.- С. 23.).*

Життєва стратегія -це модель побудови й здійснення

особистістю свого життя з
урахуванням перспективи, в якій
втілюються ключові цілі осо-
бистості, суперечності між
суспільними та її особистими
цілями, а також між цілями
та реальними можливостями їх
здійснення.

*(Перспективні освітні технології:
Наук.-метод. посіб. /За ред. Г.С. Са-
зоненко -К.: Гопак. 2000. - С. 392.).*

Життєтворчість —духовно-практична діяльність,

спрямована на визначення життєвої
стратегії особис- тості,
реалізацію індивідуального життєвого проекту.

*(Школа життєтворчої особистості: Наук. -
метод. зб. / Редкол.: В.М. Доній,
Г.М. Несен, І.Г.Єрмаков та ін. -К.: ІСДО,
1995. - С. 480).*

Ігрова діяльність - різновид активної діяльності дітей,

(ІД) (гра) у процесі якої вони оволод
івають суспільними функціями, відносинами та
рідною мовою як засобом спілкування між
людьми. ІД є свого роду дитячим
моделюванням соціальних відносин. При вмілому і
правильному керівництві з боку
дорослих ІД формує емоційну, моральну та
інтелектуальну сферу дитини,
розвиває її уяву, сприяє фізичному
вдосконаленню, виховує у дітей волю до дії та
здатність до гальмування якості, необхідні людині в
трудовій і суспільній діяльності.

*(Гончаренко С.Український педагогічний словник
/Семен Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. - С. 139.).*

Ігрові педагогічні успішно реалізуються як у технології
навчально- пізнавальній, так й у
виховній діяльності. За характером
змісту й структури ці технології є

проникними, оскільки їх елементи часто залучають до інших технологій та відіграють роль каталізаторів.

Серед різноманітних груп ігор виокремимо педагогічні. За характером педагогічного процесу виокремлюють такі групи ігор:

— навчальні, тренувальні, узагальнюючі, контролюючі;

— пізнавальні, виховні, розвивальні;

—репродуктивні, продуктивні, творчі;

— комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні та ін.

За характером ігрової методики найбільш поширеним є предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, Ігри-драматизації. За предметною галуззю виокремлюють ігри з усіх шкільних дисциплін.

(Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посіб. / О. В. Аніщенко, Яковець Н.І.; За заг. ред. Й.І. Яковець. - Ніжин: Вид-во НДІУ ш. М. Гоголя, 2005, - С. 45.1

Індивідуальне - прогресивний вид навчання, орієнтований на врахування пріоритетів і можливостей кожного окремого учня.

(Василюк А.В. Педагогічний словник- лексикон: Англ.-укр.. укр.-англ. / А.В.Василюк. - Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004- - С. 61).

Інноваційна освітня технологія - це якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, привносить суттєві зміни до результату освітянського процесу і є моделлю, що включає в себе:
-навчальну іноваційну технологію (підбір операційних дій педагога з уч

нем, в результаті яких суттєво покращується мотивація учнів до навчального процесу),

- виховну інноваційну технологію (мистецькі засоби і прийоми впливу на свідомість особистості учня з метою формування в нього особистісних цінностей у контексті загально-людських),
- управлінську інноваційну технологію (сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, що створюють умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення).

(Оцінювання та відбір

педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: Наук.-метод. посіб. / Заред. Л. Даниленко.—К.:Логос, 2001.-185 с.).

Інновація

-комплексна діяльність, спрямована на створення (народження, розробку), освоєння, використання й розповсюдження нового.

(Кравченко Г.Ю- Інноваційні:

навчання та його місце у

внутрішньо-шкільній науково-

методичній роботі -з учителями

початкових класів. /Г.Ю.Кравченко // Науково-

методичний супровід - модер-

нізації початкової освіти:

Матеріали Всеукр.наук.-практ. конф.. 3-4 груд.

2002 р. / Луган. ін-т

післядиплом. пед. освіти. Луган. держ. пед. ун-т.—

Луганськ, 2002. - С. 220.)

-(англ.-нововведення) - запровадження нових форм організації праці й управління, що охоплює не тільки окреме підприємство, але й їхню сукупність.

*(Соціолого-педагогічний словник / Уклад.:
У. Гончаренко, В.В. Радул. М.М.Дубінка та ін.:*

За ред. В.В. Гадула. -К.;ЕксОб, 20004. -С. 91.).

**Інтерактивне
навчання (ІН)**

—діалогове, у ході якого

здійснюється взаємодія вчителя та
учня; спеціальна форма пізнавальної
діяльності з цілком конкрет-
ними та прогнозованими цілями.

*(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід
становлення акмеологічної системи ліцею)
/Г.С. Сазаненко- К.: Гнозис. 2004. - С. 607.).*

- різновид активного. Сутність його полягає в тому, що
навчальний процес відбувається за умов постійної
активної взаємодії всіх учнів та педагогів. Це
співнавчання взаємо-навчання (колективне, групове,
навчання у співпраці), коли всі суб'єкти педагогічного
процесу є рівноправними, рівнозначними. Організація
ІН передбачає моделювання на уроці життєвих
ситуацій, використання рольових ігор, спільне
розв'язання проблем. Використання інтерактивних
технологій навчання запорукою
атмосфери співробітництва, доброзичливості у класі.

*(Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс
лекцій. Навч. посібник / О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець; За
заг.ред. Н.І. Яковець. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя,
2005. - С. 22.).*

**Інтенсифікація
навчального
процесу**

-(ФР. - intensifikation, від лат. intensio -
напруження і facio-роблю) передбачає
досягнення бажаних результатів за
рахунок напруження, активізації
розумових можливо-стей особистості.

*(Словникнавчально-педагогічних понять і
термінів: Метод.посіб. /Уклад.: Л.П. Вовк,
Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та ін. - К.: Вид-во
НПУ ім.. М.П. Драгоманова, 2001. - С. 25.).*

Інтерактивні

- різновид активних (інтенсивних)

технології	технологій. <i>(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) /Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис. 2004. - С. 607.).</i>
Інформаційна освітня технологія (ІОТ)	-така модель навчально-виховного процесу, у якій мета досягається насамперед за рахунок найповнішого використання можливостей комп'ютерів (комп'ютерних мереж) та програмного забезпечення. <i>(Перспективні освітні технології: Наук. - метод. посібник і За ред. Г.С. Сазоненко. - К.: Гопак, 2000. - С. 340.).</i>
Комп'ютеризація навчання	-застосування комп'ютера як засобу навчання; використання комп'ютера в навчально-виховному процесі з метою підготовки молоді до життя в інформаційному суспільстві; підвищення ефективності навчання шляхом впровадження засобів в інформаційному суспільстві; підвищення ефективності навчання шляхом впровадження засобів інформатизації. <i>(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) /Г.С. Сазоненко. - К.; Гнозис, 2004. - С. 607.).</i>
Концепція	-система доказів певного положення, - система поглядів на те чи інше явище; Ідейний задум твору. <i>(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) /Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 607.).</i>
Креативність	- поняття, що характеризує повноцінне функціонування людини, здатність продумувати унікальні ідеї, результати, способи розв'язання проблеми.

(Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки та пси-хології /О. В. Скрипченка, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. - К.; Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова, 2001. - С. 75.).

-творча, новаторська діяльність. *(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею)/Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. С. 607.).*

Кредитно-модуль-на технологія -це цілісний алгоритм повного застосування знань та умінь майбутніми фахівцями за структурно-інтегрованими освітньо-професійними програмами в кредитних вимірах, свідомим самостійним вибором студентами навчальних дисциплін з метою прикладання максимальних інтелектуальних зусиль для їх вчасного засвоєння за модульним принципом, з дотриманням психолого-педагогічних та кібернетичних вимог до навчального процесу в межах модуля, навчальної дисципліни, міждисциплінарного курсу і ступеня підготовки загалом. *(Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посіб. / П.І. Сікорський. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - С. 84.).*

Метод ділових ігор учнями - метод, при якому вчитель, викладач складає сценарій гри, розподіляє між ролі, визначає для кожного учасника правило, повноваження, обов'язки, характер виробництва, масштаби управління, довідники, посібники, обчислювальну техніку, комп'ютери тощо. Цей метод вимагає активності від кожного учня, студента, знімає бар'єр між учителем і учнем.

(Скрипченко О. В- Довідник з педагогіки та психології/О.В. Скрипченко, Т.М, Лисянська, Л.О. Скрипченко. - К.: Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. 2001. - С. 85.}

Метод моделювання - Це один із методів моделювання, який широко використовується у теорії розв'язання винахідницьких задач (ТРВЗ).

маленькими чоловічками (метод ММЧ) Можливості його допомагають пояснити внутрішню будову предметів і речовин, фізичну суть. Явищ та процесів, що відбуваються у живій та неживій природі (наприклад, як утворюється пара, електричний струм). Суть методу ММЧ полягає в тому, що дитина має уявити й, що всі речовини, предмети, об'єкти, явища складаються з безлічі живих, мислячих маленьких чоловічків. Метод ММЧ використовують для пояснення сутності певного процесу, ситуації, для проведення пізнавальних занять, занять-експериментів, уроків-ігор з природознавства, математики, зображувальної діяльності, для навчання дітей грамоти.

(Білоцерковська Н.Г. Інформаційні технології і освіта в сучасному суспільстві / Н. Г. Білоцерковська//Шкіч. б-ка. -2005. -№6. -С. 46-47.).

Метод мозкового штурму - використання цього методу сприяє подоланню психологічної інерції продуктивністю максимальної кількості нових ідей у мінімальний термін. Обгрунтував його американський підприємець А. Осборн, Мозковий штурм є колективним пошуком нетрадиційних шляхів розв'язання проблем, його психологічну основу становить теорія З. Фрейда про те, що у звичайних ситуаціях мислення людини визначається здебільшого свідомістю, в якій панують контроль і порядок, а для подолання психологічної інерції потрібно створити умови для прориву із підсвідомості „неспокійних і грізних сил та інстинктів“.

Цей метод використовують у роботі зі старшими дошкільниками та молодшими школярами, а також із педагогами під час семінарів-практикумів. З дітьми мозковий штурм може виникнути незаплановано під час розв'язання пізнавального завдання, гри-заняття тощо. Особливість його полягає в тому, що діти у процесі обговорення самі коригують, аналізують висловлені ідеї. *(Білоцерковська Н.Г. Інформаційні технології і освіта в сучасному суспільстві /Н.Г. Білоцерківська // Шкіл. б-ка. - 2005. - № 6. - С. 45.).*

Метод проектів (МП) - навчальна схема, впроваджена в американських школах та популяризована в інших країнах, зокрема в Англії. Цей метод полягає в тому, що традиційна класно-урочна система замінюється т. зв. „проектами” як осередками навчання та праці дітей. Проекти повинні відповідати інтересам дітей та поєднувати розумову та практичну діяльність. Вирізняються 4 види проектів: продукційний (створення чогось), консультаційний (естетичне пізнання), проблемний (подолання інтелектуальних труднощів), діяльнісний (досягнення вмінь та навичок у якійсь діяльності). Однак це є не стільки метод, скільки стратегія, яка представляє велику цінність не лише у сфері розвитку і практичних вмінь учнів, але також у їх соціалізації. Стимулює активність учнів, для яких школа стає більш привабливою, як місце прояву їх творчості.

(Василіук А.В, Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. /А.В.Василіук. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. - С. 67.).

— організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів, МП виник у другій половині ХІХ ст. Базується на теоретичних концепціях прагматичної педагогіки. У 20-х роках ХХ ст. МП привернув увагу українських педагогів, які вважали, що критично перероблений МП зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи й самостійності учнів і сприятиме здійсненню безпосереднього зв'язку між набуттям учнями знань і вмінь та застосування їх у розв'язанні практичних завдань. Однак універсалізація МП і розвиток комплексної системи навчання привели до різкого зниження рівня теоретичних знань учнів загально-освітніх шкіл з основ наук. Проте засоби, аналогічні МП, продовжують застосовувати в американських школах.

(Гончаренко С. Український педагогічний словник /Семен Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. -С. 205.)

тема замінюється т. зв. „проектами" як осе-редками навчання та праці дітей. Проекти повинні відповідати інтересам дітей та по-єднувати розумову та практичну діяльність. Вирізняються 4 види проектів: продукційний (створення чогось), консультаційний (естетичне пізнання), проблемний (подолання інтелектуальних труднощів), діяльнісний (досягнення вмінь та навичок у якійсь діяльності). Однак це є не стільки метод, скільки стратегія, яка представляє велику цінність не лише у

сфері розвитку і практичних вмінь учнів, але також у їх соціалізації. Стимулює активність учнів, для яких школа стає більш привабливою, як місце прояву їх творчості. (Василіюк А.В, Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. /А.В.Василіюк. — Ніжин: Вид-во НДПУім. М. Гоголя, 2004. - С. 67.).

— організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів, МП виник у другій половині XIX ст. Базується на теоретичних концепціях прагматичної педагогіки. У 20-х роках XX ст. МП привернув увагу українських педагогів, які вважали, що критично перероблений МП зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи й самостійності учнів і сприятиме здійсненню безпосереднього зв'язку між набуттям учнями знань і вмінь та застосування їх у розв'язанні практичних завдань. Однак універсалізація МП і розвиток комплексної системи навчання привели до різкого зниження рівня теоретичних знань учнів загально-освітніх шкіл з основ наук. Проте засоби, аналогічні МП, продовжують застосовувати в американських школах. (Гончаренко С. Український педагогічний словник /Семен Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. -С. 205.).

Метод синектики - його творцем є американський психолог Вільям- Джеймс Гордон. Полягає цей методу створенні групи людей різних спеціальностей задля пошуку творчих рішень шляхом необмеженого тренування уяви і об'єднання неумісних елементів. Такі групи називають синектичними (грец. synektike - об'єднання різнорідних елементів). Синектика була розроблена наприкінці 50-х - на початку 60-х років XX ст. на основі застосування методу групової генерації ідей (мозкового штурму). (Білоцерковська Н.Г. Інформаційні технології і освіта в сучасному суспільстві / Н.Г. Білоцерковська // Шкіл, бібліотека. - 2005. - № 6. -С. 45.).

Моделюванн (фр.- зразок, прообраз)- відтворення характеристик певного об'єкта на іншому об'єкті, спеціально створеному для їх вивчення. Модель є ніби мостом між теорією та практикою.
(Аніщенко О.В. *Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. ІІавч. посібник / О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець; За заг. ред. Н.І. Яковець. -Ніжин: Вид-во ІЩПУ ім. М. Гоголя, 2005. -С. 63.*)

Моделювання педагогічне - складання проекту виховного заходу педагогом у власному уявленні: сценарії, ролі, виховні завдання, варіанти охоплення всіх дітей, передбачення результату. (Аніщенко О.В. *Сучасні педагогічні технології: курслекцій. Наач. посібник / О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець; За заг. ред. Н.І. Яковець. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2005. - С. 63.*).

Модуль -це логічно завершена, системно впорядкована частина теоретичних знань і практичних вмінь з даної навчальної дисципліни, адаптованих до індивідуальних особливостей суб'єктів навчання і визначеним оптимальним часом на організацію їхнього засвоєння. (Сікорський П. І. *Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посів. /П.І. Сікорський. — К.: Вид-во Європ. ун-ту. 2004. - С. 26.*

Модульне - (лат. *modulus* - міра) - 1) назва важливого коефіцієнта чи величини; 2) частина будови, що служить одиницею вимірювання; 3) уніфікований функціональний вузол у вигляді пакета деталей (модуль у комп'ютерних системах, в космічному кораблі); у педагогіці -така організація навчального процесу, яка скерована на засвоєння довершеного блоку адаптованої інформації і забезпечує оптимальні умови соціально-особистісного зросту учасників педагогічного процесу.
(*Словник навчально-педаігогічних понять і термінів: Метод. посіб. / Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та ін. К.: Вид-во НПУ ім. М.Драгоманова, 2001. - С. 22.*)

- це інтеграція різних видів та форм навчання, узгоджених у часі та упорядкованих в єдиний комплекс. Воно являє собою систему розгортання всіх етапів навчання —учення, інтегрує в

собі оптимальну структуру принципів і педагогічних технологій, отримання результатів роботи учасників педагогічної взаємодії. В цілому, модульне навчання сприяє ефективній організації навчально-виховного процесу. (Словник основних термінів і понять з преаентивноговиховання/В.М. Оржеховська, В.Є. Виноградова-Бондаренко, І.І.Доброскок та ін. - Переяслав-Хмельницький, 2003. –С.34.).

Модульні та локальні інноваційні педагогічні технології (лат.-modulus- міра; і локальні (лат. localus - місцевий, властивий певному місцю) технології спрямовані на удосконалення певної частини педагогічного процесу, в якому модулем є самостійна функціональна частина. Локальні технології охоплюють лише окремі ланки педагогічного процесу і не пов'язані між собою. Модульні та локальні інноваційні технології використовуються як самостійні або як такі, що становлять елементи системних технологій. (Білоцерковська Н.Г. Інформаційні технології і освіта в сучасному суспільстві / Н.Г. Білоцерковська // Шкіл. б-ка. - 2005, -МЬ 6. - С. 41),

Модульно-рейтингова технологія навчання -це цілісний алгоритм організації повного засвоєння знань та вмінь за модульним принципом з дотриманням психолого-педагогічних і кібернетичних вимог до навчального процесу та рейтинговим підсумуванням результатів навчання за семестр, рік і весь період навчання. (Сікорський І. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Іавч. посів. /П.І. Сікорський. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - С. 83.).

Моніторинг інноваційної діяльності -систематичний збір, обробка та аналіз інформації про перебіг інноваційних процесів, практичні наслідки заходів держави щодо стимулювання і регулювання інноваційної діяльності

в країні, результати реалізації напрямів інноваційної діяльності.

(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 608.).

Навчально-вихов- - це заклад, в якому організація профільно-ний

комплекс го навчання передбачає об'єднання

(НВК)

освітніх, фінансових, інформаційних ресурсів основної, старшої школи, міжшкільного навчально-виробничого комбінату, закладу початкової професійної освіти, позашкільних освітніх закладів.

(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 608.).

Нестандартні уроки(НУ)

- це „уроки-формули", „уроки-суди", „уроки-диспути", „уроки-прес-конференції", „уроки-концепції тощо. З погляду характеристикних ознак форми навчання НУ не можна віднести до уроку певного типу чи іншої відомої форми навчального заняття. *(Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад.: СУ. Гончаренко та ін.; За ред. И.Г. Ничкало. - К.; Вища шк., 2000- - С. 217.)*

Неформальна освіта (НО)

-свідома та організована навчально-виховна діяльність, яка проводиться

поза встановленою формальною шкільною системою та забезпечує досягнення закладених цілей навчання для певної групи учасників. До форми НО відносяться дошкільні осередки: осередки навчання за шкільними програмами для осіб, які не навчаються у школі; дитячі й молодіжні організації, курси, клуби, школи (спортивні, художні, хореографічні, музичні, мистецтв) тощо; різні форми навчання дорослих (курси освітнього та професійного навчання), кореспондентне, дистанційне навчання.

(Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. / А.В.Василюк. - Ніжин: Вид-во НДПУім. М. Гоголя. 2004. - С. 72).

Нова школа

-освітній заклад нового типу
(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмепогічної системи ліцею)/ Г.С. Сазоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 609.)

Нові інформаційні технології (НІТ)

- це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації за до-

помогою комп'ютерів і комп'ютерних кому-
нікацій.

*(Освітні технології: Навч.-метад. посіб., і О.М,
Психо-та, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.;
За ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К.. 2004. - С
169.)*

**Освітній
моніторинг**

-це супроводжуюче оцінювання і поточна
регуляція будь-якого процесу.

*(Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку
управ-ління загальною середньою освітою в
регіоні: Монографія /Г.В. Єльнікова. - К.:
ДАККО,
1999. -С. 177.)*

**Особистісно
зорієнтована
технологія**

-це освітня технологія, головною метою
якої є взаємний та плідний розвиток особи-
стості педагога та його учнів на основі
рівності в спілкуванні й партнерства в
спільній діяльності.

Основне завдання - надання допомоги учневі
у визначенні свого ставлення до самого себе,
інших людей, навколишнього світу, своєї про-
фесійної діяльності. Концепцією технології є
заперечення насильства над особистістю в
процесі навчання та розвитку учня.

*(Перспективні освітні технології; Наук.-метод.
посіб. /За ред. Г.С. Сазоненко. - К.: Гопак,
2000. - С 303.)*

Особистість

- цілісність соціальних властивостей
людини, продукт суспільного розвитку і
залучення індивіда до системи соціальних
відносин активної предметної діяльності і
спілкування. Індивід стає особистістю у
процесі освоєння соціальних функцій і
розвитку самосвідомості, тобто усвідомлення
своєї само-тотожності і неповторності як
суб'єкта діяльності індивідуальності, але саме

як член соціуму. Прагнення злитися із соціальною спільністю (ідентифікуватися з нею) і разом з тим - до відокремлення, прояву творчої індивідуальності робить особистість і про-дуктом і суб'єктом соціальних відносин, соціального розвитку. Формування особистості здійснюється в процесах соціалізації індивіда і спрямованого виховання: освоєння ним соціальних норм і функцій соціальних ролей за допомогою оволодіння різноманітними видами і формами діяльності.
(Соціолого-педагогічний словник/ Уклад.: С. У. Гончаренко, В. В. Радул, М. М. Дубінка та ін.; За ред. В. В. Гадула. - К.: „ЕксОБ”, 2004. - С. 168.).

Парадигма

(грец. - приклад, зразок) - система теоретичних, методологічних та аксіологічних установок, які поділяються більшістю й беруться за зразок членами наукового співтовариства.

(Соціолого-педагогічний словник/Уклад.: С.У.Гончаренко, В.В. Радул, М.М. Дубінка та ін.; За ред. В.В. Радула. - К.: ЕксОБ, 2004. - С. ПО.).

(грец. - приклад, взірець) - по-перше, точна наукова теорія, втілена в системі понять, що відображає суттєві ознаки дійсності. По-друге, визнані всіма наукові досягнення, що дають науковій спільності модель постановки проблеми та її розв'язання протягом певного історичного періоду.

(Краткий философский словарь / Под ред. А.П. Алексеева. - М., 1998. - С. 227.).

Педагогіка життєдіяльності

— нова педагогіка., спрямована на плекання дитини як суб'єкта життя, допомогу їй у визначенні життєвої стратегії у пошуку сенсу життя, його повноти і культури, пізнанні життя як результат життєздійснення.

(Імідж школи на порозі XXI століття: Практико-ко-зорієнт. посіб. І За наук. ред. І. Г. Єрмакова. -К., 1998. - С. 8.).

**Педагогіка
співпраці**

- напрямок в педагогіці другої половини ХХ ст., система методів і прийомів виконання та навчання, заснованих на принципах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості (Ш. Амонашвілі, І. Волков, І. Іванов, Є. Ільїн, С. Мисленкова, В. Шаталов, М.Ще-тинін та ін.). Автори розробили оригінальні концепції виховання та навчання, основни-ми засадами яких виступає творча взаємо-дія учня і вчителя в навчально-виховному процесі.

(Сазоненко Г.С, Педагогіка успіху (досвід ста-новлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Са-зоненко. - К.: Гнозис, 2004. - С. 609.).

**Педагогіка
співробітництва**

- напрямок у діяльності учителів і вихованців, який передбачає соціально-психоло-гічне усвідомлення педагогами і вихованця-ми спільної дії у всіх видах праці на основі демократизму, що сприяє розвитку творчих сил, пізнавальних інтересів учнів, формуван-ню вільної діяльності особистості.

(Словник навчанняііо-педагогічних понять і термінів: Метод. посіб. /Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та ін. К: Вид-во НПУ ім. М.Л. Драгсманова, 2001. -С. 17.).

**Педагогічна
інновація**

- процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети.

(Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора за-гальноосвітньої

школи: Монографія/Л.І. Даниленко. - К.: Логос, 1998. - С. 45.).

**Педагогічна
термінологія**

- сукупність термінів специфічних назв і - лексичних засобів, які застосовуються у теорії і практиці виховання і навчання; сукупність термінів, які зазначають основні поняття педагогіки як науки, її створення проходило повільно і відносно інтенсивно у кінці ХХ ст., але цей процес далеко незавершений. (Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки та психології / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. - К.: Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова, 2001. -С. 109.).

**Педагогічна
технологія
"Йена-план"**

- концептуально педагогічна технологія П.Петерсона була протиставленням традиційній школі з її з класно-урочною системою, жорсткою субординацією у взаєминах між учнями та вчителями. Вона спиралася на виховну общину, сформовану на засадах поваги до особистості дитини, поєднання свободи і самостійності, тісного зв'язку батьків, дітей і педагогів. Автор „Йена-плану" протиставляв педагогіку общинності педагогіці соціальної, яка вважає школу однією із соціальних форм суспільного буття. Таку школу він охарактеризував як „бойову спілку, створену життєвою потребою, яка буде існувати доти, доки вона буде придатна до боротьби із життям".

(Білоцерковська Н.Г. Інформаційні технології освіта в сучасному суспільстві /Н.Г. Білоцерковська//Шкіл. б-ка. -2005. -№ 6. - С. 24-25.).

Педагогічна

-особистісно орієнтований підхід до про-

**технологія
„Створення
ситуації успіху”**

цесу навчання та виховання. Ситуація успіху - це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідку фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища.
(Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник і О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець; За заг. ред. Н.І. Яковець. -Ніжин: Вид-во ИДПУ Ім. М. Гоголя, 2005. - С. 42).

**Педагогічна
технологія
„Школа діалогу
культур”**

-зміст освіти у „Школі діалогу культур” передбачає зовсім інші порівняно з традиційними, педагогічні принципи. Передусім це стосується позиції вчителя на уроці. Найхарактернішою особливістю такої о уроку є діалог педагога і дитини, під час якого дитина виявляє свою неповторну й відповідальну позицію, а не просто засвоює пропоновані їй знання, а педагог не є „транслятором” незалежного від нього та учнів знання, не розв'язує він і проблеми „вирівнювання дітей”. . Результат освітньої діяльності в „Школі діалогу культур” стає базова культура особистості.

(Білоцерківська Н.Г. Інформаційні технології і освіта в сучасному суспільстві / Н.Г. Білоцерковська // Шкіл. 6-ка. - 2005. -№6.- С. 33-34).

**Педагогічний
досвід**

- це частина сукупної культури педагога, що являє собою основу, результат і саму практичну педагогічну діяльність і відображає наявні знання, вміння, навички та індивідуальні риси особистості.

(Протасова Н.Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура,

тенденції розвитку /Н.Г. Протасова. - К.. 1998. - С. 56.).

Педагогічний проект

-задум, намір, план тощо, тобто проектна документація, в сукупності з практичною реалізацією заходів у контрольованому процесі.

(Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів: Навч. посіб. / І.П. Підласий. -К., 1998. - С. 11.).

Портфоліо (папка досягнень)

- зібрана учнем чи студентом в окрему папку документація як свідчення виконаної роботи і набутих знань (свідоцтв, планів, чи проектів, доповідей, рисунків та ін.).

(Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. ІА.В.Василюк. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. -С. 78-79.).

Принцип природовідповідності

-педагогічний принцип, згідно з яким вихователь у своїй діяльності повинен керуватися факторами природного розвитку дитини. (Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці). Зміст - врахування вікових особливостей.

(Словник нанчально-педагогічних понять і термінів: Метод, посів. /Уклад.: ЛМ. Вовк, Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та ін. - К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова. 2001.-С. 12.).

Проблемне навчання

—спосіб навчання або учення, основу якого становить розв'язання учнями теоретичних та практичних завдань. Проблемне навчання охоплює: організацію проблемних ситуацій, формулювання проблем учнями або вчителем, формулювання гіпотез та їх практичну або експериментальну перевірку, систематизацію та використання здобутих знань; сприяє зближенню процесу вчення до

процесу наукових досліджень, а змісту навчання до змісту сучасної науки в її основних положеннях та структурах, збільшує можливість формування раціональному по-гляду на світ і розвиток здібностей та пізна-вальних інтересів, а також позитивної мотивації учення.

(Василюк А.В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. /А.В.Василюк, Ніжин: Вид-во НДПУ ш. М. Гоголя, 2004. - С. 59.).

Програмоване навчання

- технологія програмованого навчання передбачає кероване засвоєння програмного навчального матеріалу шляхом використан-ня навчальних пристроїв (ПЕОМ, програм-ного підручника, відеотренажсра тощо). Програмований навчальний матеріал по-дається у певній логічній послідовності, представлений порівняно невеликими пор-ціями навчальної Інформації („кадрів", „файлів", „кроків"). Технологія виникла на початку 50-х років ХХ ст. і заклала підвали-ни технологізації процесу навчання. В ос-нову покладено ідеї американського психо-лога В. Скіннера про ефективність управлі-ння засікнліня матеріалу.

(Грішина Т.В. Освітня технологія як об'єкт ме-тодичної роботи / Т.В.ГрішшІа, - Х,, 2003.-С. 85. -(Сер. Б-кажурп. „ Упр. школою": Вип.4)).

-кероване навчання з оптимальним зв'яз-ком. Походить від терміну „Програма", що означає систему послідовних дій (операцій), виконання яких веде до заздалегідь запла-нованого результату.

(Словник павчально-педагогічних понять і термінів: Метод, посів.

Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Пшiчеико, О. С. Паоалка та iн. - К.: Вид-во НПУ iм. М.П. Драгоманова, 2(Ю1. - С. 22.).

**Продуктивна
освiта**

-процес iндивiдуальної самореалiзацiї людини, результатом якої є створення освiтнiх продуктiв. Розв'язати цю проблему можна лише на шляху переходу вiд освiти як „передачi знань" до продуктивного навчання, коли прирощення знань вiдбувається в процесi створення учнем власних творчих продуктiв.

*(Перспективнi освiтнi технологiї:
Наук.-метод, посiв. / За ред. Г.С,
Сазоненко. - К.: Гопак, 2000. - С. 6.).*

Рейтинiова оцiнка

-(англ. гаїп - оцiнка, порядок, класифiкацiя) - передбачає визначення рiвня оволодiння учнями вiдом навчального матерiалу кожної навчальної теми, блоку, цiлiсного курсу.

(Словник навчально-педагогiчних понять i термiнiв: Метод. посiб. Уклад.: Л.П. Вовк, Г.Д. Панченко, О.С. Падалка та iн. -К.: Вид-во НПУ iм. М.П. Драгоманова, 2001. - С. 35.).

Рефлексiя

- це усвiдомлення дiючим iндивiдом того, як вiн сприймається партнером по спiлкуванню, тобто яким вiн буде партнером по спiлкуванню з iншим партнером. Це психiчна дiяльнiсть людини, спрямована на усвiдомлення своїх власних дiй i станiв,
(Скрипченко О. В. Довiдник з педагогiки та психологiї / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. — К.: Вид-во Нац. пед. ун-

ту ім. М.П. Драгоманова, 2001. —С. 137.).

**Розвивальне
навчання (І Н)**

- спрямованість принципів, методів і прийомів навчання на досягнення найбільшої ефективності розвитку пізнавальних можливостей дитини: сприймання, мислення, пам'яті, уяви тощо. РН формує мислительні здібності, самостійність. інтерес до навчання, удосконалює різні форми сприйняття. Батькам і педагогам слід підтримувати інтерес дитини до на-вколишнього світу, стимулювати її пізна-вальні інтереси. Цього можна досягнути шляхом проведення цікавих бесід, розпо-відей, читання книжок, проведення про-гулянок та екскурсій, залучення до прак-тичної діяльності. Гарний ефект дадуть спеціально створювані батьками ситуації, які спонукають дитину до вдосконален-ня наявних знань, досвіду, умінь, стиму-люють розвиток здібностей.
(Педагогічний словник для молодих батьків. - К.: ДЦССМ, 2003. С. 277.),

Розвиток

- Це складне динамічне явище, яке спрямоване на збільшення фізичних та інтелектуальних сил особистості, що дозволяють формувати творчі здібності школяра, його активну громадянську позицію. *(Педагогічні технології: Навч. посібник / О. С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О. Смолюк, О.Г. Шпак. -К., 1995. -С. 12.).*

**Розвиток
особистості**

-процес становлення особистості як соціальної істоти в результаті її

соціалізації і виховання. Вступаючи у взаємодію з навколишнім світом, дитина дошкільного віку усвідомлює дійсність, що реалізується в її діяльності за допомогою дорослих: сім'я має значні можливості для організації і забезпечення цього процесу. Щоб дитина успішно розвивалась, батьки повинні приділяти їй по-більше уваги, стимулювати різноманітні форми її активності: від наслідування батьків, інших людей до прояву самостійності. Необхідно знайомити дітей з навколишнім світом, розвивати їх інтелектуальні, моральні, фізичні, естетичні здібності, формувати відповідні інтереси, захоплення, прагнення, вчити розуміти світ, що їх оточує, підтримувати прояви самостійної пізнавальної активності.

(Педагогічний словник для молодих батьків. — К.: ДЦССМ, 2003. -С. 277-278.).

Рольові ігри

- соціодрама чи гра за сценарієм з використанням ролей.

(Перспективні освітні технології: Наук.-метод. посіб. / За ред. Г. С. Сазоненко. - К.: Гопак, 2000. - С. 52.

Самоосвіта

- система навчання згідно власних освітніх цілей з мінімальною участю інших осіб, самотужки. Самоосвіта пов'язана з шкільним та позашкільним навчанням, стає формою неперервної освіти та впливає на постійне удосконалення особистості.

(Василіук А. В. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. /А.В.Василіук. - Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. - С. 92.).

- здобуття знань самостійним навчанням поза навчальним закладом, переважно без допомоги вчителя.

(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід ста-новлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Са-зоненко. — К.: Гнозис, 2004. - С. 614.).

Самореалізація

- свідомо діяльність особистості, спрямована на реалізацію власних сил, здібностей, можливостей тощо.

(Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки та психології / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. — К.: Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгаманова, 2001. - С. 142.).

Саморозвиток

- розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійним заняттям, вправами; розвиток кого-, чого-небудь власними силами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил; те саме, що саморух.

(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід ста-новлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Са-зоненко. -К.: Гназис, 2004. - С. 615.).

Ситуація проблемна

-одне з центральних понять проблемного навчання.

1. Співвідношення обставин і умов, у яких розгортається діяльність індивіда або групи, що містить протиріччя і не має однозначного вирішення.

2. Психологічна модель умов породження мислення на основі ситуативно виникаючої пізнавальної потреби, форма зв'язку суб'єкта з об'єктом пізнання. Проблемна

ситуація характеризує взаємодію суб'єкта і його оточення, а також психічний стан особистості, включеної в процесі пізнання в об'єктивне і суперечливе за змістом середовище. Усвідомлення якого-небудь протиріччя в процесі діяльності (на-приклад, неможливості виконати завдання на базі раніше засвоєних знань) призводить до виникнення потреби в нових знаннях, в тому невідомому, яке дозволило б вирішити це протиріччя.

Об'єктивізація невідомого в проблемній ситуації здійснюється у формі питання, поставленого людиною самій собі, і яке стає початковою ланкою розумової взаємодії суб'єкта з об'єктом. У процесі такої взаємодії здійснюється пошук відповіді на питання про нове знання про предмет, спосіб або умову дії, у результаті чого продуктивно розвивається сам суб'єкт. *(Шапар В. Психологічний тлумачний словник / Віктор Шапар. - Х., 2004. - С. 476-477.)*

Соціально-педагогічна модель

- сприяє вихованню особистості з попередньо заданими якостями. Освітні інституції суспільства створюють типову структуру такої особистості. Завданням школи є наближення кожного учня до її параметрів (носій масової культури). Технологія освітнього процесу ґрунтується на використанні ідей педагогічного управління формування та корекції особистості „ззовні” без урахування суб'єктивного досвіду учня/учениці. Це виражається в одноманітності програми, методів, форм навчання, авторитарності. *(Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посіб.*

/О.В. Аніщенко, Н.І. Яковець: За заг. ред. Н.І. Яковець. -Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2005. - С. 36-37).

- Структурування знань модуля** - це процес виділення елементів знань (поняття, властивості, аксіоми, закони, закономірності, явища, факти та ін.) і практичних дій та встановлення взаємозв'язків між ними, а генералізація - це процес визначення із заданої структури головних знань, які утворюють ядро (кістяк) модуля, навчальної дисципліни, курсу навчання загалом і пропонуються для повного засвоєння з базовою оцінкою „задовільно”.
(Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посіб. //П.І. Сікорський. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - С. 38).
- Суб'єкт педагогічної діяльності** -люди чи група людей, які здійснюють цю діяльність, тобто до суб'єктів такої діяльності відносяться педагоги чи групи людей, які організують і керують згаданою діяльністю, а також соціальне середовище, у якому здійснюється педагогічна діяльність.
(Скрипченко О.В. Довідник з педагогіки та психології / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. К.: Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова, 2001. - С. 163.}
- Творчий учитель** - це діамант, який осяває душу усіма гранями свого педагогічного дару, який плекає дитину на засадах добра, формуючи інтелектуальну еліту суспільства,
(Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих лавч.

	<p><i>закладів /І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. -К.: Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. -С. 231.).</i></p>
<p>Телекомунікаційні технології</p>	<p>- технології передачі й одержання інформації за допомогою глобальних комп'ютерних мереж.</p> <p><i>(Освітні технології: Навч.-метод. посіб. О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.,-За ред. О. М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2004. - С. !70.).</i></p>
<p>Тестування педагогічне</p>	<p>- метод, за допомогою якого вибірка поведінки, навчання, формування розвитку чи виховання, яка репрезентує передумо-ви або результати відповідного процесу, повинна максимально відповідати принципам зіставного, об'єктивності, надійності й валідності вимірювань, повинна пройти опрацювання та інтерпретацію і бути готовою до використання у педагогічній практиці.</p> <p><i>(Соціолого-педагогічний словник/ Уклад.: С. У. Гончаренко, В. В. Радул, М. М. Дубінка; За ред. В.В. Радула. - К.: ЕксОБ, 2004. - С. 271).</i></p>
<p>Технологія</p>	<p>- грецького походження: techne - мистецтво, майстерність,logos - наука, закон; наука про майстерність.</p> <p><i>(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід ста-мовлення акмеологічної системи ліцею) /Г.С. Са-зоненко. -К.: Гнозис, 2004. - С. 615.).</i></p>
<p>Технології життєтворчості</p>	<p>-принципово нові педагогічні ідеї, концепції, технології., в центрі яких - особистість дитини з її потребами й інтересами, життєвими проблемами і драмами.</p> <p>Нова педагогічна теорія — це нова система принципів і категорій, які забезпечують</p>

основи вітчизняної педагогіки. Це педагогіка життєтворчості, плекання людини як творця, проектувальника власного життя, суб'єкта соціальної творчості. Процес життєтворчості передбачає:

а) осмислення людиною свого призначення;

б) вироблення життєвої концепції й життєвого кредо;

в) свідомий вибір життєвих цілей і оформлення їх в життєву програму як систему

довгострокових життєвих цілей, у життєвий план як систему цілей і засобів їх досягнення у певній часовій перспективі;

г) наявність необхідних умов для самореалізації сумісних сил;

д) рівень соціальної й психологічної зрілості;

є) відповідальне ставлення до свого життя і до самого себе.

(Школа життєтворчості

особистості: Наук.-метод. зб. / За наук. ред. І.Г. Єрмакова. - К.: ІСДО, /995. -С. 3-5.).

**Технології
модульного
навчання**

- передбачають таку організацію навчального процесу під час якого суб'єкти вміння працюють за навчальною програмою, яка складається з певних модулів. Основними модулями є цільовий, інформаційний, операційний (педагогічне керівництво для досягнення цілей навчання), модуль перевірки знань. Навчальний матеріал, завдання формуються в діяльнісному аспекті. Модулі дають змогу поєднувати

різноманітні види на-вчальної та викладацької діяльності. Пере-важає індивідуальна мотивована навчальна діяльність учнів. Викладач виконує функції; діагностичну, консультативну, мотиваційну, інформаційну.

(Аніщенко О.В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посіб. / О.В. Аніщенко, Н. І. Яковець; За заг. ред. Н. І. Яковець. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2005. - С. 42.).

Технологія колективного творчого виховання

- формування особистості у процесі роботи на користь інших людей; в організації певного способу життя колективу, де все ґрунтується на засадах моральності та соціальної творчості.

(Аніщенко О. В. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посіб. / О.В. Аніщенко, Н.І. Яко-вець; За заг. ред. Н.І. Якоєєць. - Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя. 2005. - С. -12.).

Технологія кооперованого навчання

-співробітницька технологія навчання. Вона ґрунтується на новій філософії колективізму й постмодернізму, яка стає методологічною основою освітньої політики, філософією людства в XXI столітті. Основні ідеї цієї філософії зводяться до необхідності підготовки відповідальних, творчих, активних людей, які шанують диверсіяльність (різноманітність поглядів, культур, методів навчання тощо), діалог культур і спільне навчання викладачів і учнів. В основі технології навчання, що базується на цій філософії (коопероване навчання, методи критичної педагогіки, педагогічної антропології, аутен-тичної та етнічної бесіди, презентації проектів тощо), лежить

організація кооперованого,
співробітницького навчання учнів за допо-
могою дивертивних засобів групової робо-
ти. Вона ґрунтується на взаємодопомозі
учнів, кожний з яких зберігає свою власну
ідентичність.

*(Перспективні освітні технології: Наук. -метод.
посіб. / За ред. Г.С. Сазоненко. - К.: Гопак,
2000. - С. 65.).*

**Технологія
навчання**

- відомості про те, як учителям потрібно успішно навчати, а учням раціонально вчитися, послідовність діяльностей і операцій моделювання, реалізації, діагностики, ефективності, корекції процесу навчання; частина педагогічної науки, яка вивчає та розробляє мету, зміст і засоби досягнення планових результатів навчання: вміння конструювати педагогічний процес відповідно до поставленої мети й з урахуванням конкретних умов діяльності; певний порядок, логічність і послідовність відповідно до поставленої мети, яка певною мірою сприяє алгоритмізації спільної діяльності вчителя та учнів у процесі навчання, узгодженість їх та взаємовідносини. *(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід ста-новлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Са-зоненко. - К., Гнозис, 2004. - С. 615.}*

**Технологія
освітян**

- теоретично обґрунтована система упорядкованих професійних дій педагога, що при оптимальності ресурсів і зусиль гарантовано забезпечує ефективну реалізацію поставленої освітянської мети та можливість відтворення процесу будь-яким педагогом незалежно від рівня його майстерності. *(Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід ста-новлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Са-зоненко. -К.: Гнозис, 2004. -С. 615).*

**Технологія ТРВЗ
(теорій рішення
винахідницьких
задач)**

- є технологією колективних ігор і занять з детальними методичними рекомендаціями. Вона має на меті не замінити основну програму, за якою працює педагог, а максимально підвищити її ефективність. Основу технології становлять ігри-заняття, під час яких діти знайомляться з навколишнім світом, вчать виявляти суперечливі властивості

предметів, явищ і розв'язувати ці суперечності, і які передбачають самостійний вибір дитиною теми, матеріалу та виду діяльності. (Білоцерковська Н.Г. *Інформаційні технології і освіти в сучасному суспільстві* / Н.Г. Білоцерковська//Шкіл. 6-ка. -2005. - № 6. - С. 43.).

Технологія успіху -це наука про майстерність успішного життєтворення особистості. (Сазоненко Г.С. *Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею)*/Г.С. Сазоненко. -- К.: Гнозис, 2004. - С. 615.).

Формування образу „Я“ - процес життєтворчості, який найбільш повно втілюється в індивідуальному життєвому проектуванні, передбачає, знання самого себе: „Хто Я?“, „Що Я?“, „Які особистісні якості Я маю?“, „У чому сенс мого життя?“, „Які мої життєві орієнтири, цінності та пріоритети?“, „Які мої недоліки, а можливо, й вади, яких я хотів би передовсім позбутися?“, „Які потенційні та актуальні здібності я маю?“ та ін, „Потрібно, - вчив Платон - розглянути, які якості дозволяють людині якнай-краще прожити“. Для розуміння самого себе та формування „Я - концепції“ є три шляхи. Перший полягає в тому, щоб через практичні дії виявити й довести самому собі власні здібності, виявити свої особистісні якості. Другий - це соціальне порівняння індивідом себе з іншими людьми, яких індивід вважає порівняними із собою (І.С. Кон). І третій шлях -саморефлексія, роздуми над таємницею свого „Я“, аналіз своїх думок, бажань, вчинків.
(*Перспективні освітні технології; Наук. - метод. посіб. / За ред. Г.С. Сазоненко. — К.; Гопак, 2000. - С. 39.*).

Школа— це заклад освіти, який системно експери-

**лабораторія
наукової
установи**

ментує, апробує та впроваджує соціально-
начущі освітні нововведення в навчально-
виховний процес.

*(Федорова Н.В. Організація діяльності школи-
лабораторії наукової установи: Монографія
/Н.В. Федорова, Л.І. Даниленко. - К.: Київ, прав-да,
2001. - С. 135).*

